

Купцова В.В.

Системний підхід до організації наукової роботи гімназистів, педагогічний супровід у роботі з членами МАН

Організація наукової роботи учнів - один із невід'ємних складників педагогічної діяльності вчителів гімназії. Цей напрям роботи як важливий, так і нелегкий, оскільки потребує високого наукового й фахового рівня підготовки самого викладача. У процесі написання учнівської роботи, участі в конкурсі-захисті міського й обласного етапів членів МАН виділяю такі етапи як основоположні.

1. Вивчення й аналіз індивідуальних інтелектуальних можливостей гімназистів, схильності до наукової діяльності.
2. Урахування наукових і творчих здібностей учня при виборі наукової філологічної секції.
3. Вибір наукової теми відповідно до наукових інтересів гімназистів.
4. Вивчення літератури з обраних тем самим учителем, організація роботи щодо опрацювання потрібної наукової роботи літератури учнем.
5. Цикл обов'язкових індивідуальних консультацій для членів МАН з питань:
 - Особливості опрацювання наукової літератури з обраної теми.
 - Специфіка оформлення наукових робіт. (Додаток 1)
 - Структура дослідницької роботи.
 - Поетапна робота над основними розділами й підрозділами. (Додаток 2)
 - Особливості оформлення висновків дослідження.
 - Робота з додатками.
 - Оформлення списку використаної літератури. (Додаток 3)
 - Створення презентацій наукових робіт.
 - Співпраця з науковцями.
 - Підготовка до контрольних робіт або аукціону ідей.
 - Підготовка до участі в конкурсі-захисті.

У процесі роботи над науковим дослідженням учитель як науковий керівник тісно співпрацює з усіх зазначених питань з автором роботи. Особливу роль відіграє вміння вчителя підібрати цікаву й актуальну тему дослідження для кожного учня, урахування його наукових інтересів і можливостей. Важлива також і системна кваліфікована допомога на всіх етапах роботи.

Обираючи тему дослідження, слід чітко орієнтуватися в питаннях актуальності теми, ступеня її вивчення в науковому світі, новизни теми, можливості оригінальності й самостійності в роботі учня. Наприклад, для формування однієї з важливих компетенцій випускника сучасної школи обираємо у відділенні "Літературознавство" тему "Економічна поведінка представників української ментальності через призму літературних персонажів української художньої класики" й розробляємо її через низку творів класичної літератури за такою схемою, що є новим підходом до вивчення художнього твору.

Автор	Літературний твір	Літературний персонаж	1.Мотивація поведінки. 2.Якість діяльності
П. Гулак-Артемівський	Байка „Пан та Собака”	Дворовий пес Рябко (алегоричний образ кріпака)	1.Бажання догодити хазяїну, вислужитись.Сподівання на винагороду. 2. Щира самовіддана праця по охороні маєтку пана
І.Карпенко-Карий	Комедія „Сто тисяч”	Селянин Герасим Калитка	1.Непоборне бажання бути справжнім багатирем, великим землевласником. 2.Невсипуща праця при жорстокій експлуатації членів сім’ї та наймитів
Г.Сковорода	Філософський трактат „Розмова, звана Алфавіт, чи Буквар світу”		„Багатство живить лише тіло, а душу звеселяє споріднена праця”
І.Нечуй-Левицький	Повість „Микола Джеря”	Микола Джеря	1. Бажання бути вільним соціально, економічно. 2. Підпорядкування настрою та обставинам
Т.Шевченко	Поема „Наймичка”	Наймичка Ганна	1. Бути поруч із сином, убезпечити його спокійне заможне життя. 2. Щоденна виснажлива праця при максимальній самовідданості
П.Грабовський	Вірш „Трудівниця”	Безіменна вчителька	1. Бажання допомогти, любов до дітей, людей. 2. Зворотний результат

На сьогодні ще не визначено остаточно, чи скасовано таку форму роботи, як контрольна з базових дисциплін перед етапом захисту, тому подаю завдання контрольної роботи з української мови й літератури на фінальному етапі МАН.

I рівень (по 2 бали)

1. Запишіть іменники у формі кличного відмінка: *учитель, Вікторія Станіславівна, Софія, Марія, Леся Михайлівна, Коля, Марійка, Ілля Віталійович, Олеся, батько продюсер, Микола Васильович, Оля, Валя, сестра, бабуся, мамуся, невісточка, Сергій Якович, учень, депутат, міністр, директор, редактор, Рая.*
2. Дайте визначення складнопідрядного речення. Наведіть приклад.
3. Поясніть назву повісті М.Коцюбинського «*Тіні забутих предків*».

II рівень (по 4 бали)

1. Дайте визначення словосполучення. Розкажіть, які є типи словосполучень та якими різновидами підрядного зв'язку можуть пов'язуватися слова у словосполученні. Наведіть приклади.
2. Знайдіть відокремлені члени речення, підкресліть їх та поставте розділові знаки. Сформулюйте правила відокремлення членів речення.

Він розпростертий на стерні уперше, мабуть, за своє дитяче життя почув тепло, що струмилося з землі, із зжатих житніх стеблин, ...із густого каміння (Р.Федорів).

Ультиматум – це рішуча категорична вимога супроводжувана погрозами.

Знов прибули до нашої шпаківні її, мабуть, торішні хазяї і зразу співи почали свої Насмішкуватим спрямуванням дивні (М.Рильський).

Опівночі, коли промчить, прошурхоचे велосипедами нічна зміна у бік заводів, і зморена денними клопотами Зачіплянка нарешті поринає в сон, і висне над нею з просторів неба місяць зеленорогий, собор стоїть над селищами в задумі один серед тиші... (О.Гончар).

Ясне сонце почало підніматись десь далеко за лісом, і його червоний світ слався в лісі по снігу, а на опушених інеєм високих гілках стрибало його ясне проміння висвічуючи то жовто-зеленими, то червоно-синіми іскорками.

3. Розкажіть, що є спільного у родинній історії Чіпки Варениченка та Максима Гудзя (за романом Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»).

III рівень (по 7 балів)

1. Зробіть повний синтаксичний розбір складного речення: підкресліть усі члени речення, побудуйте його структурну схему, визначте тип. Поясніть орфограми у виділених словах і вживання розділових знаків.

Ось вона стоїть, українська хата, в якій народ наш не шукав захисту від безмірності історії, бо мав душу нелякливу й вільну, хата, з якої вийшли Тарас Шевченко і Павло Попович, сини землі нашої, що сягнули зір силою свого духу (П.Загребельний).

2. З тексту випишіть дієслова у початковій формі. Утворіть від них усі можливі дієприкметники та дієприслівники, пояснюючи, від якої основи та за допомогою яких засобів утворюється кожний дієприкметник або дієприслівник.

Сонце, схилившись на захід, упало в сині хмари, і на землі враз наступила темнота. Небо прорізали вогняні стріли, ударив грім, на курних дорогах знявся вітер, закрутився клубком і помчав у жита. Підхопив сніп, підняв до хмар і розтрусив над полем. Жовта солома, освітлена блискавицею, довго носилась у повітрі. Житами побігли, покрутились коловороти, зашуміло стигле колосся, обважніле, ще більше пригнулось до землі.

Пролетів перший порив вітру, і на полі знову стало тихо. Звувся горизонт, важко звис над ланами. Темнота гула, стугонів грім, з півночі потягло прохолодою. Знову налетів вітер і понісся через поля, лісок... Похилив жита, сердито погнав хвилі на далекі пагорби.

Зовсім стемніло. Небо безперервно мерезжали блискавиці, освітлюючи стіну житів, дорогу, старезні верби і телефонні стовп (За О.Десняком).

3. Напишіть невеликий твір-роздум на тему: «Згубний вплив на людину фанатичного поклоніння багатству (за п'єсою І.Карпенка-Карого «Хазяїн»)».

Наукові дослідження гімназистів мають охоплювати широке коло тематичних питань внаслідок участі в роботі різних філологічних відділень та секцій. На підсумкових конференціях така багатогранність зацікавлює і стимулює до наукової діяльності інших учнів. Моніторинг результатів моєї участі в педагогічному супроводі роботи членів МАН це підтверджує.

Реалізація здібностей учнів у формуванні навичок наукової роботи МАН					
2004р.			2007р.		
№	Спеціалізація	Результат			
1	Гуров Василь – мова	1 обл., 2 респ.	1	Шилова Ніна - література	"Альтер"
2	Падальний Сергій – мова	2 обл.	2	Войцеховська Марина – мова	2 обл.
3	Онуфрієв Юрій – мова	2 обл.	3	Кремар Анна - фольклористика	3 обл.
4	Акімова Юлія – мова	3 обл.	4	Бензар Ірина – мова	2 обл.
5	Плужнік Аліна – мова	3 обл.	5	Орешкіна Валерія - література	1 обл.
6	Степанова Вікторія - література	2 обл.	6	Слици Ольга - фольклористика	1 обл., 2 респ.
			7	Федоренко Галина - література	3 обл.
			8	Мухан Яна - літературна творчість	
			9	Олійникова Наталі - фольклористика	2 обл.
			10	Глухова Тетяна - література	3 обл.

2004 рік - роботи з української мови й літератури.

2007 рік, 2011 рік - роботи з української мови, літератури, літературної творчості й фольклористики.

МАН – 2011 рік

№	Спеціалізація	Результат
1	Гарбузова Ксенія – мова:	1 обл., 3 респ.
2	Прохоренко Степан – мова:	3 обл.
3	Кабачек Олександр – мова:	3 обл.
4	Дмитренко Олена– фольклористика:	1 обл., 3 респ.
5	Юсупова Валерія – література:	2 обл.

2014 рік - роботи з української мови, літератури, фольклористики, журналістики, мистецтвознавства.

2014 рік МАН

МОВА	Іпатенко Ярослав	11-В	МАН 1 обл.
МОВА	Степанова Марія	11-Б	МАН 2 обл.
ФОЛЬКЛОРИСТИКА	Вовк Віра	11-Б	МАН 3 обл.
ЖУРНАЛІСТИКА	Ботнаренко Анастасія	11-А	МАН 2 обл.
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО	Голодницький Дмитро	11-В	МАН 2 обл.
МОВА	Нечуєв Дмитро	11-А	МАН 3 обл.
ФОЛЬКЛОРИСТИКА	Меліхова Ліля	11-Б	МАН 3 обл.

ЛІТЕРАТУРА	Іванцова Анастасія	11-В	МАН 2 обл.
ЛІТЕРАТУРА	Ракіна Віолетта	11-Б	МАН 1 обл.
ЖУРНАЛІСТИ -КА	Руденко Олексій	11-В	МАН 2 обл.
ЛІТЕРАТУРА	Середа Олена	11-В	МАН 2 обл.

Починаючи з 2015 року, наукова діяльність учнів за наказами МОНУ була позбавлена фактичного стимулювання в урахуванні навчальних досягнень за рік, що зумовило зниження інтересу до наукової роботи. Природно, що без будь-якого стимулювання поєднувати нелегке навчання в гімназії з величезним обсягом праці з написання наукової роботи важко, тому ми спостерігаємо тенденцію до зменшення кількості охочих до наукової діяльності.

2016 рік, МАН

Агеєнко Валерія - ФОЛЬКЛОРИСТИКА, 2 обл.

Музикус Лія-МОВА, 2 обл.

Асеева Тетяна - ЛІТЕРАТУРА, 1 обл., 3 Україна.

2020 рік, МАН

Жук Катя - ЛІТЕРАТУРА, 1 обл.

І все-таки, на моє глибоке переконання, нашим вихованцям, які мають хист до наукової діяльності, ми маємо бути надійною підтримкою в цій нелегкій інтелектуальній сфері, щоб гімназійні зірочки знову й знову спалахували в Україні.

Переможці Всеукраїнського конкурсу наукових робіт МАН

- Коптева Тетяна - література
- Сметюк Олена - мова
- Купріянова Марія – література
- Гуров Василь – мова
- Спиця Ольга – фольклористика
- Гарбузова Ксенія – мова
- Дмитренко Олена – фольклористика
- Асєєва Тетяна - література

Додаток 1

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ РОБОТИ

Титульний аркуш.

Титульний аркуш є першою сторінкою роботи, що заповнюється за зразком Тези.

У тезах (текст обсягом до 1 сторінки) подається стисла характеристика змісту науково-дослідницької роботи з визначенням основної мети, актуальності та завдань наукового дослідження. Також у них зазначаються висновки та отримані результати проведеної роботи.

У заголовку тез наводяться такі дані: назва роботи; прізвище, ім'я, по батькові автора; назва територіального відділення МАН; назва базового позашкільного навчального закладу; навчальний заклад; клас; населений пункт; прізвище, ім'я, по батькові, посада (за наявності науковий ступень, вчене звання) наукового керівника.

Зміст.

Зміст подається на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел тощо.

Зміст фактично має бути планом науково-дослідницької роботи і відображати суть поставленої проблеми, структуру та логіку дослідження.

Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності).

Якщо в роботі використано специфічну термінологію, а також маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік подається у вигляді окремого списку, який розміщується перед вступом.

Перелік має розташовуватись двома стовпчиками. Ліворуч в алфавітному порядку наводяться умовні позначення, символи, одиниці скорочення або терміни, праворуч — їх детальна розшифровка.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складається, а їх

розшифрування наводиться у тексті при першому згадуванні.

Вступ.

У вступі коротко обґрунтовується актуальність та доцільність обраної теми, підкреслюється сутність проблеми; формулюється мета роботи і зміст поставлених завдань, об'єкт і предмет дослідження, подається перелік використаних методів дослідження; дається характеристика роботи (теоретична, прикладна); вказуються нові наукові положення, запропоновані учасником конкурсу особисто, відмінність одержаних результатів від відомих раніше та ступінь новизни (вперше одержано, удосконалено, набуло подальшого розвитку); повідомляється про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, для прикладних робіт — прикладну цінність отриманих результатів.

У випадку використання у роботі ідей або розробок, що належать співавторам, слід відмітити цей факт і зазначити конкретний особистий внесок учасника. Також вказуються відомості про публікацію роботи та апробацію її результатів (за наявності).

Обсяг вступу — 2-3 сторінки.

Основна частина.

Основна частина науково-дослідницької роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів.

Кожний розділ починається з нової сторінки. Основному тексту розділу може передувати коротка передмова з описом вибраного напряму та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає можливість звільнити основні висновки від другорядних подробиць.

В основній частині роботи наводиться характеристика джерел для написання роботи та короткий огляд літератури з даної тематики (не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини), окреслюються основні етапи наукової думки за визначеною проблемою, вказуються питання, які залишилися невирішеними; обґрунтовується вибір напряму досліджень, наводиться методика і техніка дослідження; подаються відомості про обсяг дослідження; викладаються, аналізуються та узагальнюються отримані результати, дається їх оцінка.

Зміст основної частини має точно відповідати темі роботи та повністю її розкривати.

Висновки.

Висновки мають містити стислий виклад результатів розв'язку наукової проблеми та поставлених завдань, зроблених у процесі аналізу обраного матеріалу оцінок та узагальнень. Необхідно підкреслити їх самостійність, новизну, теоретичне і (або) прикладне значення, наголосити на кількісних та якісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів та навести рекомендації щодо їх використання.

Додатки.

У додатках містяться допоміжні або додаткові матеріали, необхідні для повноти сприйняття роботи, кращого розуміння отриманих результатів: проміжні математичні доведення, формули і розрахунки, додаткові таблиці, графіки, рисунки, ілюстрації тощо.

Додаток 2

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Загальні вимоги.

Науково-дослідницька робота друкується шрифтом Times New Roman текстового редактору Word (або Open Office) розміру 14 на одному боці аркуша білого паперу формату А4 з інтервалом 1,5 (до 30 рядків на сторінці).

Поля: ліве, верхнє і нижнє — не менше 20 мм, праве — не менше 10 мм.

Обсяг науково-дослідницької роботи складає 15-20 (для гуманітарних напрямів 20-25) друкованих сторінок. До загального обсягу науково-дослідницької роботи не входять: тези, додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Текст роботи має бути написаний грамотно, без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок.

Науково-дослідницькі роботи виконуються державною мовою (у секції російської мови дозволяється оформлення російською); до роботи з іноземною мовою додається анотація іноземною мовою.

Кожна структурна частина науково-дослідницької роботи починається з нової сторінки. Заголовки структурних частин друкуються великими літерами

симетрично до набору: «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ». Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Заголовки пунктів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в підбір до тексту.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом має дорівнювати 3-4 інтервалам.

Правила нумерації в роботі.

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць, формул подається арабськими цифрами без знака №.

Всі сторінки роботи, враховуючи титульну сторінку, тези і додатки, підлягають суцільній нумерації, номер на титульній сторінці не ставиться, а на наступних сторінках проставляється у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Нумеруються тільки розділи основної частини. Зміст, вступ, висновки не нумеруються, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «РОЗДІЛ 6. ВИСНОВКИ».

Номер розділу ставиться після слова «РОЗДІЛ», після номера крапка не ставиться. Заголовок розділу друкується з нового рядка.

Підрозділи нумеруються у межах кожного розділу за правилом: (номер розділу).(номер підрозділу). В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: «2.4.». Заголовок підрозділу наводиться у тому ж рядку.

Пункти нумеруються у межах кожного підрозділу таким чином: (номер розділу).(номер підрозділу).(номер пункту), наприклад: «2.3.4.». Заголовок пункту наводиться у тому ж рядку, але пункт може й не мати заголовка.

У кінці назв розділів, підрозділів, пунктів крапка не ставиться.

Формули нумеруються в межах розділу. Наприклад, «формула (2.3)» означає «формула 3 розділу 2» (наявність підрозділів на нумерацію не впливає). Формули, на які немає посилань, можна не нумерувати. Номер необхідно брати в круглі дужки і розміщувати на правому полі сторінки на рівні нижнього рядка формули, якої він стосується.

Рисунки нумеруються в межах розділу арабськими цифрами (аналогічно до

формул та підрозділів) і позначаються словом «Рис.», наприклад «Рис. 1.2».

Таблиці нумеруються послідовно в межах розділу. У правому верхньому куті над заголовком таблиці розміщується напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 2.3».

Додатки оформлюються як безпосереднє продовження роботи на наступних сторінках. Вони розміщуються в порядку посилань у тексті роботи. Кожен із додатків має розміщуватись на окремій сторінці. Додаток має мати заголовок, який друкується угорі симетрично відносно тексту. Додатки нумеруються великими українськими літерами і позначаються словом «Додаток», наприклад: «Додаток Б».

Правила цитування та посилання на використані джерела.

Під час написання науково-дослідницької роботи учень має посилатися на наукові джерела, матеріали, ідеї, висновки, результати, які використовуються в роботі. Це дає можливість перевірити наведені відомості. Посилатися слід на останні видання публікацій.

Якщо в роботі використовуються відомості з матеріалів з великою кількістю сторінок, тоді слід точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела.

Посилання в тексті роботи на джерела зазначається порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

Якщо в тексті науково-дослідницької роботи необхідно зробити посилання на конкретні відомості, цитата наводиться в лапках, а посилання беруться у квадратні дужки із зазначенням порядкового номера джерела в списку використаних джерел та відповідної сторінки. Наприклад: «... набуття наукового знання передбачає оперування фактами, які характеризують певне явище, розробку наукової гіпотези (теорії), яка пояснює те чи інше явище і постановку експерименту для доведення висунутої теорії [8, с. 37]».

Згідно з науковим етикетом текст цитати необхідно точно відтворювати і наводити повністю, щоб не спотворити думки автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. В тексті роботи допускається непряме цитування автора (переказ, виклад думок автора своїми словами), при цьому

слід точно викладати думки автора і давати відповідні посилання на джерело.

Посилання на ілюстрації в тексті роботи вказуються порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

Посилання на формули вказуються порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)».

На всі таблиці роботи мають бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Правила оформлення ілюстрацій і таблиць.

Ілюстративний матеріал у роботі використовується з метою більш наочного представлення результатів досліджень та їх обґрунтування. Найчастіше в науково-дослідницьких роботах використовуються такі види ілюстративних матеріалів: креслення, рисунки, таблиці, діаграми, графіки, схеми, фотографії.

Всі ілюстрації зазначаються у тексті роботи.

Назва ілюстрації розміщується відразу після її номеру, внизу.

Цифровий матеріал роботи оформлюється у вигляді таблиць. Слово «Таблиця» починається з великої літери, прописується курсивом і розміщується у верхньому правому куті сторінки, а її назва – посередині, симетрично до тексту і наводиться жирним шрифтом.

ДОДАТОК 3

Список використаних джерел.

Список використаних джерел — елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел.

Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний у користуванні та рекомендований під час написання роботи), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Відомості про джерела складаються відповідно до вимог, зазначених у стандартах: ДСТУ ГОСТ 7.1 – 84 «СИБИД. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления», ДСТУ 3582 – 97

«Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила», ДСТУ 3008 – 95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення».

Наприклад,

- книга трьох авторів оформлюється так: Дудюк Д. Л., Максимов В. М., Оріховський Р. Я. Електричні вимірювання: Навч. посіб. – Л.: Афіша, 2003. – 260 с.
- збірник: Цеков Ю. І. Підтекст художнього твору і світовідчуття письменника // Проблеми сучасного літературознавства. – Одеса, 1998. – С. 149-180.
- стаття із журналу: Дзюба І. М. Україна перед сфінксом майбутнього // Науковий світ. – 2004. – № 2. – С. 2-6.

Електронні джерела оформлюються відповідно до загальних правил опису літературних джерел, при цьому в квадратних дужках після назви зазначається: [Електронний ресурс]. В кінці – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua>.

Наприклад: Королько Л. М. «Голодомор 1932-1933 на Сватівщині». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svatovo.ws/famine/index.html>.

Посилання на сайти, портали, Інтернет-ресурси розміщуються окремо в кінці списку використаних джерел без нумерації під заголовком: «ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ». Наприклад: <http://www.botany.kiev.ua>.

